

ЕСЕИ ЗА МИГРАЦИЈА И АЗИЛ

ESSAYS ON MIGRATION AND ASYLUM

УРЕДНИЦИ:
АНА НИКОДИНОВСКА КРСТЕВСКА
ОЛГА КОШЕВАЛИСКА
ЕЛЕНА МАКСИМОВА

EDITORS:
ANA NIKODINOVSKA KRSTEVSKA
OLGA KOSHEVALISKA
ELENA MAKSIMOVA

ПРАВЕН ФАКУЛТЕТ
УНИВЕРЗИТЕТ „ГОЦЕ ДЕЛЧЕВ“ – ШТИП
ШТИП, 2022

FACULTY OF LAW
UNIVERSITY GOCE DELČEV – ŠTIP
ŠTIP, 2022

ЕСЕИ ЗА МИГРАЦИЈА И АЗИЛ

УРЕДНИЦИ:
АНА НИКОДИНОВСКА КРСТЕВСКА
ОЛГА КОШЕВАЛИСКА
ЕЛЕНА МАКСИМОВА

ИЗДАВАЧ:
ПРАВЕН ФАКУЛТЕТ
УНИВЕРЗИТЕТ „ГОЦЕ ДЕЛЧЕВ“ – ШТИП
ШТИП, 2022

ESSAYS ON MIGRATION AND ASYLUM

EDITORS:
ANA NIKODINOVSKA KRSTEVSKA
OLGA KOSHEVALISKA
ELENA MAKSIMOVA

PUBLISHER:
FACULTY OF LAW
UNIVERSITY GOCE DELČEV – ŠTIP
ŠTIP, 2022

CIP - Каталогизација во публикација

Национална и универзитетска библиотека “Св. Климент Охридски”, Скопје

314.15(4)(062)

314.151.3-054.73(4)(062)

ЕСЕИ за миграција и азил [Електронски извор] / уредници Ана Никодиновска Крстевска, Олга Кошевалиска, Елена Максимова = Essays on migration and asylum / editors Ana Nikodinovska Krstevska, Olga Koshevaliska, Elena Maksimova. - Штип : Универзитет “Гоце Делчев”, Правен факултет ; Štip : University Goce Delčev, Faculty of law, 2022

Начин на пристапување (URL):

<https://pf.ugd.edu.mk/index.php/mk/za-fakultetot/publikacii-i-proekti>

Текст во ПДФ формат, содржи 144 стр., илустр. - Наслов превземен од екранот. - Трудови на мак., англ. и итал. јазик. - Фусноти кон текстот. - Библиографија кон трудовите

ISBN 978-608-244-943-2

1. Напор. ств. насл. 2. Никодиновска Крстевска, Ана [уредник] 3. Кошевалиска, Олга [уредник] 4. Максимова, Елена [уредник]

а) Миграција -- Европа -- Зборници б) Бегалци -- Европа -- Зборници

COBISS.MK-ID 58864901

Печатењето на оваа публикација е финансиски поддржано од Претставништвото на Високиот комесар за бегалци при Обединетите Нации (УНХЦР) во Северна Македонија. Нејзината содржина е одговорност единствено на Правниот факултет, Универзитет Гоце Делчев Штип и не секогаш ги отсликува гледиштата и ставовите на УНХЦР, ниту го обврзува УНХЦР.

The printing of this publication was financially supported by the Representation of the United Nations High Commissioner for Refugees (UNHCR) in North Macedonia. Its content is the sole responsibility of the Faculty of Law, University Goce Delcev Shtip, and does not necessarily represent the views and positions of UNHCR and does not commit UNHCR.

ПУБЛИКАЦИЈА:
ЕСЕИ ЗА МИГРАЦИЈА И АЗИЛ

УРЕДНИЦИ:
АНА НИКОДИНОВСКА КРСТЕВСКА
ОЛГА КОШЕВАЛИСКА
ЕЛЕНА МАКСИМОВА

ЛЕКТОР:
ВЕСНА РИСТОВА

ТЕХНИЧКИ УРЕДНИК:
СЛАВЕ ДИМИТРОВ

ДИЗАЈН НА КОРИЦА И ИДЕЈНО РЕШЕНИЕ:
ЈАНА ЈАКИМОВСКА

ИЗДАВАЧ:
ПРАВЕН ФАКУЛТЕТ
УНИВЕРЗИТЕТ „ГОЦЕ ДЕЛЧЕВ“ – ШТИП
ШТИП, 2022

PUBLICATION:
ESSAYS ON MIGRATION AND ASYLUM

EDITORS:
ANA NIKODINOVSKA KRSTEVSKA
OLGA KOSHEVALISKA
ELENA MAKSIMOVA

PROOFREADING IN MACEDONIAN LANGUAGE:
VESNA RISTOVA

TECNICAL EDITOR:
SLAVE DIMITROV

COVER DESIGN AND IDEAL SOLUTION:
ЈАНА ЈАКИМОВСКА

PUBLISHER:
FACULTY OF LAW
UNIVERSITY GOCE DELČEV – ŠTIP
ŠTIP, 2022

M.A.P.S NETWORK

Jean Monnet Activities are designed to promote excellence in teaching and research in the field of European Union studies worldwide. The activities also foster the dialogue between the academic world and policymakers. In particular Jean Monnet Networks aim to create and develop consortia of international players (Higher Education Institutions, Centers of Excellence, departments, teams, individual experts, etc.) in the area of European Union studies in order to gather information, exchange practices, build knowledge and promote the European integration process across the world. Activities include:

- gathering and promoting information and results on methodologies applied to high-level research and teaching on EU studies
- enhancing cooperation between different players and other relevant bodies throughout Europe and around the world
- exchanging knowledge and expertise to improve good practices
- fostering cooperation and exchanges with public actors and the European Commission services on highly relevant EU subjects

ЕСЕИ ЗА МИГРАЦИЈА И АЗИЛ

УРЕДНИЦИ:
АНА НИКОДИНОВСКА КРСТЕВСКА
ОЛГА КОШЕВАЛИСКА
ЕЛЕНА МАКСИМОВА

ИЗДАВАЧ:
ПРАВЕН ФАКУЛТЕТ
УНИВЕРЗИТЕТ „ГОЦЕ ДЕЛЧЕВ“ – ШТИП
ШТИП, 2022

ESSAYS ON MIGRATION AND ASYLUM

EDITORS:
ANA NIKODINOVSKA KRSTEVSKA
OLGA KOSHEVALISKA
ELENA MAKSIMOVA

PUBLISHER:
FACULTY OF LAW
UNIVERSITY GOCE DELČEV – ŠTIP
ŠTIP, 2022

СОДРЖИНА/CONTENTS:

- 11 ПРЕДГОВОР
PREFACE
- 19 ANA NIKODINOVSKA KRSTEVSKA
Some thoughts about solidarity in the European Union during the migration crisis in 2015
АНА НИКОДИНОВСКА КРСТЕВСКА
Некои размислувања за солидарноста во Европската Унија за време на мигрантската криза од 2015 година
- 27 FEDERICA DE SIMONE
Lights and shadows of the new methods to fight crime on the borders of the Schengen area
- 41 OLGA KOSHEVALISKA
Xenophobia camouflaged as journalism. Case study – the Balkans
ОЛГА КОШЕВАЛИСКА
Ксенофобија камуфлирана во новинарство. Студија на случај – Балканот
- 49 IRENA MANCHEVA
The European Union asylum system through the prism of primary and secondary law
ИРЕНА МАНЧЕВА
Системот на азил на Европската Унија низ призмата на примарното и секундарното законодавство
- 73 VINCENZO BASILE
UNHCR Guidelines on granting refugee status to those fleeing the consequences of climate change
- 85 ELENA MAKSIMOVA
The migrant crisis and the violation of rights guaranteed under the European convention on human rights
ЕЛЕНА МАКСИМОВА
Мигрантската криза и повредата на правата загарантирани во Европската конвенција за човекови права

- 93 VIOLETA PANOVSKA
The European migration crisis and the New Pact on asylum and migration
ВИОЛЕТА ПАНОВСКА
Европската миграциска криза и Новиот пакт за азил и миграција
- 105 ANTONIO VERTUCCIO
Note to Opinion of the advocate general Athanasios Rantos in the causes
C-14/21 and C-15/21
ANTONIO VERTUCCIO
Nota alle Conclusioni dell'avvocato generale Athanasios Rantos nelle cause
riunite C-14/21 e C-15/21
- 113 SVETLANA JAKIMOVSKA
Macedonian translation of the Convention relating to the Status of refugees
СВЕТЛАНА ЈАКИМОВСКА
Македонскиот превод на Конвенцијата за статусот на бегалците
- 123 KATERINA IVANOVA
The position of the woman through the prism of refugee crises
КАТЕРИНА ИВАНОВА
Положбата на жената низ призмата на бегалските кризи
- 135 EVA KIROVA
Migrants, refugees – different names, same standards!
ЕВА КИРОВА
Мигранти, бегалци – различни имиња, исти аршини!
- 139 FILIP GALEV
Smuggling of migrants
ФИЛИП ГАЛЕВ
Криумчарење мигранти

XENOPHOBIA CAMOUFLAGED AS JOURNALISM CASE STUDY – THE BALKANS

OLGA KOSHEVALISKA¹

Abstract: In the first decade of the 21st century, migration was perceived as something completely natural, inevitable, normal, especially in the context of globalization in a “world without borders”, economic development with the free movement of workers as a guiding principle. However, in the last decade due to the various migration crisis in the world, the meaning of migration has acknowledged quite different perceptions that differ from the original. I.e., migration is seen as a threat to national security, security, national identity, economic well-being, rule of law, etc. As a matter of fact, with the beginning of the migrant crisis, many sensationalist headlines and claims emerged that were solely intended to cause fear in the population and encourage the spread of hate speech, hate crime, incitement of racial, religious, and other discrimination, xenophobia on social media towards migrants, refugees and asylum seekers transiting around the country. The aim of this work is to give a brief analysis of the xenophobic titles that have appeared on the air that meet the beings of certain crimes by the Criminal code of the Republic of North Macedonia.

КСЕНОФОБИЈА КАМУФЛИРАНА ВО НОВИНАРСТВО СТУДИЈА НА СЛУЧАЈ - БАЛКАНОТ

ОЛГА КОШЕВАЛИСКА²

1. Вовед

Со почетокот на мигрантската криза од 2015 г. се појавија многу сензационалистички наслови и тврдења кои единствено имаат за цел да предизвикаат страв кај населението и да поттикнат ширење на говор на омраза, криминал од омраза, поттикнување расна, верска и друга дискриминација, ксенофобија на социјалните мрежи кон мигранти, бегалци и баратели на азил кои транзитираат низ земјата. Анти-миграциската агенда стана главна причина за идеолошки раскол помеѓу различните политички партии.³ Мигрантската криза беше и сè уште се користи како алатка за префрлање на вината, освојување политички поени на избори или во кампања, креирање теории на заговор што секако води кон предизвикување расна, верска и друга дискриминација - однесувања кои се инкриминирани во Кривичниот Законик на РСМ.⁴

¹ Olga Koshevaliska is Associate professor at the Faculty of Law, University Goce Delchev - Shtip, email: olga.koshevaliska@ugd.edu.mk.

² Олга Кошевалиска е вонреден професор на Правен факултет, Универзитет „Гоце Делчев“ – Штип, email: olga.koshevaliska@ugd.edu.mk.

³ Šelo Šabić, S. (2017). The Relocation of Refugees in the European Union – Implementation of Solidarity and Fear. Friedrich-Ebert-Stiftung, Zagreb, p.4.

⁴ Член 418 од КЗ на РСМ.

Веднаш по големиот бран на мигранти, бегалци и баратели на азил кои транзитираа низ Република Македонија во 2015 година, започнаа сензационалистичките наслови кои требаше да предизвикаат страв и трепет кај локалното население и да разгорат тензија што доведува до неприфаќање на мигрантите, бегалците и потенцијалните баратели на азил. Првично почнаа новинарски текстови зад кои немаше новинарско истражување, туку само преземање сомнителни содржини од уште посомнителни извори.⁵ Ваквото однесување продолжи со тензични статусни објави на социјалните мрежи (Фејсбук, Твитер итн.), кои беа споделени и коментирани на ист начин, од голем број поддржувачи.⁶ Во повеќето медиуми имаше наслови во кои директно се поттикнуваше ксенофобијата, а особено исламофобијата. Ксенофобијата во основа е претставена како ирационална омраза кон странците и сите нивни вредности, обичаи и навики. Во овој контекст, насловите со наслов „Мигрантите покажаа заби: „Наместо цркви, овде ќе има џамии“, „Ахмед од Либија кој пристигна во Србија: Наместо цркви во Европа, ќе се гледаат минариња. Тоа ќе биде нашата одмазда!“, „Фото: Дали е ова вистинската слика за мигрантите од Сирија?“. Беше направен и чекор понатаму со директно ставање на мигрантите во контекст на тероризам. Во оваа смисла, насловите како „Терористите меѓу мигрантите: Командантот на ИСИС влезе во Грција, транзитирајќи низ Македонија како мигрант!“, „Тероризмот е најсериозната закана во светот - Македонија е подготвена“. Натписот „4.000 терористи ги користеа бегалските рути“ објавен на еден портал завршува со директна закана за мигрантите, бегалците и барателите на азил или директен повик за активен напад од граѓаните⁷ што ја преминува границата од ксенофобичен говор на омраза до ксенофобичен криминал од омраза.

Ваквите написи доведоа до „набедувачки“ заклучоци кои требаше да создадат предубедување дека стапката на криминал се зголемува на места каде што се населиле мигранти, бегалци и баратели на азил и дека нивното населување претставува сериозен безбедносен ризик не само за локалното население, туку и за националното безбедноста воопшто. Како таков пример го издвојуваме насловот за Малме, Шведска, за кој имаше веста со наслов „Експлозии, силувања, убиства ова се „мирните“ мигранти во мигрантскиот рај Малме, Шведска.“ Првата реченица од написот е

⁵ Jugoslava Dukovska review on the text ‘Explosions, rape, murder, these are the peaceful migrants in the heaven for migrants Malmö, Sweden’ written for the project Vistinomer – check of facts, [Проект на УСАИД за проверка на фактите - Компонента [Servis za proverka na fakti od mediumite \(mediumi.vistinomer.mk\)](#) имплементирана од [Metamorfozis \(www.metamorphosis.org.mk\)](#)

⁶ Пријавен статус со говор на омраза на Фејсбук, <https://www.govornaomraza.mk/reports/view/943>.

⁷ Мирјана Најчевска, анализа достапна на <https://www.radiomof.mk/begalci-migranti-i-ksenofobija-vo-makedonskite-mediumi/>.

„видео извештајот на Russia Today (RT) за само три минути ќе ја долови ситуацијата во мигрантскиот рај во Малме, Шведска, каде експлозиите, грабежите, пукотниците со калашников, силувањата и рачните гранати станаа секојдневни активности по пристигнувањето на мигрантите од Сирија.“ Текстот продолжува со сериозно застрашувачка погрешна содржина во која се вели дека „ова ќе се случи низ цела Европа, доколку веднаш не престане населувањето на мигрантите.“⁸

Понатамошното застрашување на локалното население беше со сензационалистичките наслови за изградба на кампови за мигрантите, бегалците и барателите на азил што ескалира со незаконско организирање референдум во повеќе општини, за кое ќе напишеме повеќе подолу во трудот.

2. Студија на случај – Балканот

Солидарноста не е нова за Балканот, особено по распадот на Југославија и „дочекот“ на бегалците од државите „во војна“. Постои општо мислење дека од овој период започнаа јавните прикажувања на отворено ксенофобична и расистичка реторика. Некако, патриотизмот и национализмот почнаа да се користат за да се озакони нетолерантна ксенофобична и расистичка реторика, опиена наративност за национализам и верувања дека сопствената национална држава или група е супериорна во однос на другите. Ако расизмот беше типичен за претходниот век, тогаш дали ксенофобијата може да биде главна одлика на овој век? Може да се запрашаме: дали ксенофобијата е новиот расизам?

На Балканот, феноменот на ксенофобија е присутен по различни основи. Во '90-тите за Босна и Херцеговина и за српската заедница во Република Српска постоеше типична етно-ксенофобија која може да се види и во случајот со Србите во Хрватска; во Црна Гора ксенофобијата била/е заснована на религијата и црковниот спор со Србија,⁹ ксенофобијата може да се почувствува меѓу Србија и Косово во ксенофобичниот политички наратив итн. и на тој начин може да генерира нови проблеми и опасност од немири, доколку истата не се перципира, третира и превенира со должно внимание.¹⁰

Според Башкурти, „Балканот сè уште страда од проблематични односи меѓу државите. Кога овие односи се надополнуваат со историски рецидиви,

⁸ Портал Justice.rs како и новинарски прилог 'Explosions, Rapes, Murders in the migrant haven Malmö, Sweden достапен на <https://pravda.rs/2015/8/21/eksplozije-silovanja-ubistva-ovo-je-migrantski-raj-na-severu-evrope-video/> Истата вест беше пренесена од многу независни но и државни новинарски куќи кои без резерва ја пренесоа веста.

⁹ Kajosevic, S. (2020). Serbian Church, Montenegro Govt to Discuss Disputed Religion Law, available at <https://balkaninsight.com/2020/03/10/serbian-church-montenegro-govt-to-discuss-disputed-religion-law/>.

¹⁰ Bashkurti, D. (2020). The Balkans: Old Xenophobia, New Threats, in Eurasia Review, available at <https://www.eurasiareview.com/07112020-the-balkans-old-xenophobia-new-threats-oped/> [пристапено на 18.08.2022]

комплекс на инфериорност или супериорност, од мешани и сложени предрасуди, тие добиваат форма на државна ксенофобија.¹¹ Оваа форма на ксенофобија предизвикува државите да чувствуваат страв, омраза и патолошко непријателство меѓу нив.

Во Словенија, во 1990-тите, за време на војната во Босна и Херцеговина, позицијата на словенечката јавност значително се промени од првично добредојдено расположение на солидарност до растечко незадоволство во општеството. Според Bajt & Pajnik (2010) вознемирени од лошо информирани, нетолерантни и пристрасни медиумски извештаи, не помина долго време пред распространетата ксенофобна реторика да ги предупреди Словенците против „бегалската плима“. Оттука, анализите на јавната реторика во раните 1990-ти покажаа дека бегалците се сведени на „проблем“ и закана за словенечкото општество.¹²

Ксенофобичните прикази продолжија да бидат дел од јавниот дискурс на Балканот, особено со почетокот на мигрантската криза и беа насочени кон мигрантите, бегалците и барателите на азил од подалечните места. Причината за ескалација на нетолерантни јавни ставови и ксенофобичен медиумски дискурс беше идентификацијата на мигрантите, бегалците и барателите на азил како криминализирани „илегалци“, бидејќи медиумските извештаи се фокусираа на недокументирани мигранти, бегалци и баратели на азил „фатени“ додека ја преминуваат граница без документи или фатени при полициска акција на пресретнување на криумчарење мигранти или сл. Но, подоцна медиумите почнаа да се движат во многу опасна насока, претставувајќи ги мигрантите, бегалците и барателите на азил како следните криминалци на слобода – насилници, терористи, сексуални престапници, правејќи слика дека општествата со голем број мигранти, бегалци и баратели на азил ќе биде следни во редот за закани по јавната безбедност, националната безбедност, националниот идентитет, насилство итн.¹³

Во Грција на пример, со појавата на Златна зора (екстремно десничарски/неонацистичка) политичка партија, започна влошувањето на проблемот со расизмот, ксенофобијата и говорот на омраза особено кон мигрантите, бегалците и барателите на азил; додека во Бугарија, лице кое себеси се нарекува самопрогласен „ловец на мигранти“,¹⁴ купи дури и

¹¹ Види повеќе во прилогот: Ethnic Hate Speech and Narratives of Divide in the Western Balkans from the Media Diversity Institute, достапно на <https://www.media-diversity.org/ethnic-hate-speech-and-narratives-of-divide-in-the-western-balkans/>. [пристапено на 10.06.2022]

¹² Bajt, V. and Pajnik, M. (2010). Current challenges to migrant integration: Xenophobia and racism. The case of Slovenia, a project brief in Prospects for Integration of Migrants from »Third countries« and their Labour Market Situations: Towards Policies and Act, p.2.

¹³ За повеќе во прилогот на 'justice.rs' with the headline 'Explosions, rape, and killings – migrants heaven on the north of Europe, достапно на <https://pravda.rs/2015/8/21/eksplozije-silovanja-ubistva-ovo-je-migrantski-raj-na-severu-evrope-video/> [пристапено на 08.08.2022]

¹⁴ Види дневни вести „Бугарин купил тенк да лови мигранти низ Бугарија“, Канал 5, достапно на <https://kanal5.com.mk/bugarin-kupil-tenk-da-lovi-migranti-niz-bugarija/a256687>

два тенкови - оклопни возила со цел да лови мигранти и да патролира во непристапните области околу неговиот роден град - Јамбол во близина на границата со Турција.¹⁵ Овој поединец во неколку наврати имал отворени повици за насилство кон мигрантите. Хелсиншкиот комитет во Бугарија¹⁶ постојано известуваше за ова прашање и ги осуди постапките на ова лице.¹⁷

Но, да напомниме дека ксенофобијата во контекст на мигрантската криза не беше типична само за Балканот, таа беше присутна и во другите земји на Европската Унија, особено кога се подготвуваа планови за интеграција на мигрантите, бегалците и барателите на азил во земјите долж рутата. На пример, во Романија ширењето на ксенофобијата започна на ист начин како и во балканските земји - со заплашување на граѓаните со воведување квоти за изградба на кампови за мигранти и бегалци. И покрај тоа што бројот на мигранти, бегалци и баратели на азил во Романија е мал, сепак јавното мислење за мигрантите е крајно негативно. Се тврди дека мигрантите, бегалците и барателите на азил ќе ги земат работните места од локалното население, ќе ги намалат платите и ќе вршат притисок врз јавните служби. Државната помош за мигрантите, бегалците и барателите на азил се смета за неправедна во однос на локалното население поради дарежливиот додаток за помош што секој барател на азил го добива годишно.¹⁸

Во Италија,¹⁹ ксенофобичната содржина главно се однесува на идното

[пристапено на 07.08.2022].

¹⁵ Види BBC (30 March 2016) 'Bulgaria's vigilante migrant 'hunter' <https://www.bbc.com/news/magazine-35919068> [пристапено на 19.08.2022]

¹⁶ Види Bulgarian Helsinki Committee of the Bulgarian Helsinki Committee Concerning Bulgaria for Consideration by the United Nations Committee on the Elimination of Racial Discrimination at its 92nd Session, p.7., достапно на https://tbinternet.ohchr.org/Treaties/CERD/Shared%2-0Documents/BGR/INT_CERD_NGO_BGR_27032_E.pdf [пристапено на 20.08.2022]

¹⁷ Хелсиншкиот комитет побара од обвинителите да го истражат Валева, посочувајќи дека тој на националната телевизија се фалел дека извршил половина дузина кривични дела: напад и напад, упатување смртни закани, незаконски притвор, поттикнување етничка омраза и поттикнување етничко насилство.

¹⁸ Види го извештајот од Европската комисија „Правна рамка, општествени одговори и добри практики за спротивставување на онлајн говорот на омраза против мигрантите и бегалците - Компаративен извештај“ (Legal framework, societal responses, and good practices to counter online hate speech against migrants and refugees - comparative report). Извештајот ги дава најновите податоци и трендови од 7 земји-членки на ЕУ (Бугарија, Хрватска, Чешка, Грција, Италија, Романија, ОК-пред Брегзит). Врз основа на националните студии и извештаи од вклучените земји, извештајот црпи значајни корелации помеѓу инцидентите на говор на омраза и случувањата на национално и ниво на ЕУ. Тој го разгледува опсегот и ефективоста на постојната законска рамка и поврзаните регулативи како што се етичките кодекси на медиумите. Извештајот е достапен на: https://ec.europa.eu/migrant-integration/library-document/legal-framework-societal-responses-and-good-practices-counter-online-hate-speech_en [пристапено на 18.08.2022]

¹⁹ Според Компаративен извештај посочен во претходната фуснота „општествената, економската, политичката и културната јавна сцена во последните години е силно карактеризирана со ксенофобични и расистички манифестации. Различни фактори се причина за оваа ситуација; тие се движат од основните идеолошки, културни или политички концепти (идеја за супериорност на расата, територијална инвазија или друго) до врски на

вработување на мигрантите, бегалците и барателите на азил и мислењето дека е неправедно да се дава предност на мигрантите, бегалците и барателите на азил во однос на локалното население.²⁰

3. Ксенофобијата спрема мигрантите, бегалците и барателите на азил во Северна Македонија

Северна Македонија е мултиетничко општество во кое живеат луѓе кои припаѓаат на различни религии и етникуми, со богато мултикултурно, мултирелигиско и повеќејазично наследство и како таква треба да има извонреден капацитет за толеранција и соживот меѓу различни националности и етникуми. Ова беше типично за Северна Македонија за време на неколкуте бегалски кризи, уште во 90-тите години.²¹ Всушност, во Северна Македонија, мултиетнички соживот на различни етнички групи како Албанци, Босанци, Роми, Срби, Турци итн., живее со етничките Македонци со децении. Но, по војната во Косово и големата бегалска криза што ја преплави Македонија со привремено сместување на над 350.000 бегалци од Косово, како и мигрантската криза од 2015 година наваму, оваа мултиетничка припадност почна да генерира проблеми, главно поврзани со нетолеранцијата кон различните етникуми, што доведе до парадоксална ситуација – мултиетничкото општество да е истовремено и ксенофобично. Нетолеранцијата е најмалку потребна во време на војна, воени немири, кризни ситуации кога секоја држава мора да покаже солидарност за невините цивили.

Во контекст на вакви настани, медиумите играат исклучително важна улога. Тие можат да се појават или како промотори и заштитници на човековите права и контролори на дејствијата на владата во исполнувањето на обврските преземени во согласност со меѓународните договори, или како промотори на ксенофобија и омраза. Многу распространет начин на сеење страв е да се креираат и шират статии во кои напишаното е дадено како докажан и истражен факт, иако истиот не може ниту да се потврди ниту да се докаже. Чувството на опасност најпрво се истакнува со некритичко пренесување на изјави и содржини различни од она што е нивната суштина.

На пример, во пресрет на локалните избори во Северна Македонија во 2017 година, опозициската партија ја обвини владејачката партија дека ќе гради бегалски кампови и ќе сместува од 150 до 200.000 мигранти, бегалци и баратели на азил.²² Во неколку општини започна постапка за референдум

каузалноста, поврзани со економски фактори.“, стр. 20 од Извештајот.

²⁰ idem

²¹ Kosevaliska, O. and Nikodinovska Krstevska, A. (2020). *Migration and Asylum Policy System: the case of Republic of Macedonia*. In: Migration and asylum policies systems. Challenges and perspectives. Editoriale Scientifica, Napoli, pp. 109-129.

²² Види го интервјуто со поранешната министерка за труд и социјална политика, Мила Царовска, достапно на: <https://sdk.mk/index.php/dopisna-mreza/vmro-dpmne-lazhe-shiri->

на кој граѓаните требаше да се изјаснат дека се против прифаќање мигранти, бегалци и баратели на азил и изградба на бегалски кампови. Референдумот требаше да се одржи на истиот датум, време и место заедно со локалните избори, а тоа јасно покажа дека мигрантската криза е злоупотребена за политички цели. Движењето „Будење“ беше главниот организатор на овој референдум во Битола и Прилеп, а во членството на оваа неформална група имаше дури и претставници од општината, од опозициската партија.²³ По локалните избори, овој мит за населување на мигранти, бегалци и баратели на азил беше урнат, но тоа покажа колку е лесно да се поларизира населението за да покаже ксенофобија и колку мигрантската криза се злоупотребува за политички поени и цели. Референдумите против населување на мигранти, бегалци и баратели на азил беа оценети како валкана изборна кампања,²⁴ а Уставниот суд донесе одлуки во кои законитоста на одлуките за распишување референдум донесени од Советот на општина Радовиш, Неготино, Ѓорче Петров, Велес, Гази Баба, Битола, Кавадарци, Карпош, Прилеп, Охрид, Кочани и Штип се оцени како незаконска.²⁵

Во контекст на донесувањето на Стратегија за интеграција на бегалци и мигранти за периодот 2017-2027²⁶ исто така имаше бурни реакции. Во моментот на презентирање на нацрт Предлогот на Стратегијата за интеграција на бегалците и мигрантите во Република Македонија 2017-2027 година, истиот предизвика бура од ксенофобични изјави и говор на омраза, која кулминираше со отпочнувањето на споменатата организација на референдум против населување на овие лица во повеќе општини во државата. Стратегијата предвидува дека мигрантите, бегалците и барателите на азил треба да бидат добредојдени во земјата домаќин без да се откажат од сопствениот културен идентитет, социјалните разлики, како и човековите права и човечкото достоинство. Унапредувањето на [ksenofobija-reche-tsarovska-koja-nenajavena-dojde-vo-bitolskiot-sovet-srede-raspravata-za-referendum-protiv-begaltsi/](https://www.mtsp.gov.mk/a/28751192.htm)

²³ Види: Ксенофобична и антибегалска иницијатива собира потписи во Битола и во Прилеп, достапно на: <https://glasnik.mk/ksenofobicna-i-antibegalska-inicijativa-sobira-potpisi-vo-bitola-i-vo-prilep/>

²⁴ Види го прилогот: Референдумите против бегалците – валкана предизборна кампања, достапно на: <https://civilmedia.mk/referendumite-protiv-begalcite-valsana-predizborna-kampanja/>

²⁵ Причина за ваквата одлука е членот 22 од Законот за локална самоуправа кој не им дава овластување на општините да одлучуваат за прашања поврзани со мигрантите и нивното населување. Погледнете ги одлуките на Уставниот суд У.бр.118/2017-1, У.бр.126/2017-1, У.бр.131/2017-1 У.бр.120/2017-1, У.бр.128/2017, У.бр.102/2017-1 и У.бр.121/2017-1, У.бр.124/2017-1, У.бр.119/2017-1, У.бр.122/2017-1, У.бр.125/2017-1, У.бр.127/2017-1, У.бр.130/2017-1, У.бр.123/2017-1, У.бр.129/2017-1. Видете ја и веста „Нема да има референдум за мигрантите на денот на локалните избори, Радио Слободна Европа, достапна на <https://www.slobodnaevropa.mk/a/28751192.htm> .

²⁶ Стратегија за интеграција на бегалци и странци во Република Македонија за период 2017-2027, Министерство за труд и социјална политика на Република Македонија, достапна на <https://www.mtsp.gov.mk/content/pdf/strategii/>

основните права, недискриминацијата и еднаквите можности за сите, се клучот за успешен интегративен процес, се наведува во Стратегијата. Но, Предлогот на Стратегијата не беше „добредојден“ во многу општини. Според Македонското здружение на млади правници (МЗМП),²⁷ невладина организација која обезбедува бесплатна правна помош за бегалците и барателите на азил, изјавите на повеќето општини се „на линија на ксенофобија“. Поголемиот дел од општините имаат идентичен, односно негативен став за предлогот, а како аргументи наведува дека Северна Македонија треба да остане транзитна земја за мигрантите и дека општините немаат просторни, финансиски и инфраструктурни услови да одговорат на предвидените мерки во Стратегијата.

4. Заклучок

Нетолерантниот дискурс во медиумите или од политичарите може да доведе до зголемени расистички чувства кон мигрантите, бегалците и барателите на азил и другите малцинства, вклучително и во форма на жртвено јагне во време на економска криза. Годишното известување на ОДИХР за криминалот од омраза во областа на ОБСЕ²⁸ покажа дека расистичките напади можат да имаат низа форми, насочени кон луѓе од различни групи од целиот регион. Насилните напади од страна на групи сторители врз мигрантите и етничките малцинства, како и оштетувањето на деловните субјекти и имотот во сопственост или поврзан со воспоставените етнички заедници се заеднички карактеристики на ксенофобичниот криминал од омраза. Како што веќе беше споменато во овој труд, ксенофобијата во основа е претставена како ирационална омраза кон странците и сите нивни вредности, обичаи и навики. Секоја перцепција на мигрантите, бегалците и барателите на азил како аутсајдери или странци на заедницата, општеството или националниот идентитет, или уште полошо – како потенцијални терорист, може и ќе доведе до евентуално кршење на основните човекови права. Сметаме дека ксенофобијата и криминалот од омраза кон мигрантите, бегалците и барателите на азил не се нималку изолирани случаи и затоа, казнената политика на државата за такво недозволиво однесување треба да биде построга за да се покаже дека таквите ксенофобични злосторства и реторика воопшто не би се толерирале.

---

²⁷ Официјален веб сајт на МЗМП <https://myla.org.mk/en/home-english/>.

²⁸ Види OSCE, ODIHR reports by states and years, достапно на <https://hatecrime.osce.org/racist-and-xenophobic-hate-crime>